

Maurice Pellé (Douai 1863 – Toulon 1924)

Výtvarný metodický list úroveň 1. stupeň ZŠ¹

A. VOJENSKÁ VYZNAMENÁNÍ – Inspirace osobností generála Maurice Pellé (časová dotace 1,5 hodiny + 1 hodina)

Obě výtvarná dílny « Vojenská vyznamenání » a « Vánoční zázrak » jsou příležitostí si se žáky 5. tříd připomenout v základních obrysech historické události 1. světové války: proč vznikla, kdy se odehrála, kdo proti sobě bojoval, jaké byly její důsledky (např. vznik nových státních útvarů včetně Československa)². Mladší žáky (od 1. do 4. třídy), kteří ještě problematiku 1. světové války neprobírali, seznámíme se základními fakty jen velice stručně.

ÚVODNÍ MOTIVACE (15 minut):

Žáci se seznámí s osobností generála M. Pellého. Učitel může použít informace a obrazovou dokumentaci obsaženou v jeho medailonu³, nebo ve zpracovaných výukových listech⁴. Žáky může např. zaujmout fakt, že generál M. Pellé, ač Francouz, měl hluboký vztah k Československu, vzal si za manželku Češku. Byl to statečný voják, který získal řadu vyznamenání.

ÚKOL: ZADÁNÍ A TVŮRČÍ FÁZE (60 minut výroba vyznamenání, 60 minut zdobení)

Fáze 1 – modelování vyznamenání z keramické hlíny. Vhodné pouze pro zařízení, kde mají keramickou dílnu a pec*. Lektor/pedagog buď připraví pro děti vzor, nebo jim při modelování nechá prostor pro vlastní fantazii.

Postup: hlína se zpracuje do tenkého plátu, ze kterého se vyřeže tvar vyznamenání. Hotový výrobek se nechá schnout 3 dny, poté se vypálí v keramické peci. Lektor/žák následně z tužšího plátu vystřihne kolečko o stejném průměru, jako je vyznamenání, do něho provlékne zavírací špendlík, který posléze slouží jako fixace na oděv, a látkové kolečko přilepí lepidlem na zadní stranu vyznamenání tak, aby zavírací špendlík zůstal na vnější zadní straně hotového výrobku. Na takto připravený výrobek se následně maluje.

*/Poznámka: pokud škola nedisponuje keramickou dílnou, je možné podklad pro vyznamenání vyrobit z tvrdého kartonu. Další postup (nalepení plátýnka se zavíracím špendlíkem) pak zůstává stejný. Na karton je možné malovat nejen akrylovými barvami, ale i temperami, tuší, pastelkami nebo fixami. Okraje je možné ozdobit netkanou textilí či jiným způsobem vytvořit plastický prvek.

¹ Návod, jak pracovat s výtvarnými listy, je obecně zpracován zde:

http://csbh.cz/sites/default/files/Jak_pracovat_s_VL_metodika_pro_ucitele_0.pdf [19. 12. 2016].

² Učitel může čerpat doplňující informace z Úvodu do historie československých legií, zpracovaného spolkem ČSBH: <http://csbh.cz/sites/default/files/Historicky%20uvod%20Csl%20legie.pdf> [19. 12. 2016] nebo z Úvodu do historie první československé republiky: <http://csbh.cz/sites/default/files/Historicky%20uvod%20CSR%201918-1938.pdf> [19. 12. 2016].

³ <http://csbh.cz/sites/default/files/Pelle%20Maurice%20medailonek%20ucitele.pdf> [19. 12. 2016].

⁴ <http://csbh.cz/sites/default/files/Pelle%20Maurice%20PL%20Uroven%20A.pdf> [19. 12. 2016].

Fáze 2 – dekorování hotových vypálených vyznamenání. Před vlastní barevnou malbou se doporučuje, aby si žák motiv/dekor nejprve namaloval obyčejnou tužkou. Poté ho vybarví (dokreslí) akrylovými barvami. Malba se nechá několik minut zaschnout. Poté je možné ještě přilepit trikolóru.

ZÁVĚREČNÁ REFLEXE (15 minut)

Hotová vyznamenání se rozloží okolo portrétu generála Pellého v uniformě. Lektor/pedagog s dětmi diskutuje o tom, co chtěly dekorem/kresbou na vyznamenání vyjádřit; dále o tom, co je na příběhu generála zaujalo.

Pomůcky: Keramická hlína a potřeby pro modelování, keramická pec, rydlo nebo nožík, tužší plátno, nůžky, lepidlo, velký zavírací špendlík, akrylové barvy (zlatá, světle modrá a další barvy dle potřeby), temperové barvy, tuš, pastelky, fixy, kulaté štětce menší velikosti (doporučeno pro každou barvu zvláštní štětec), hadřík, kousek modré, bílé a červené stužky.

B. VÁNOČNÍ ZÁZRAK

Zdroj : <http://didyouknowfacts.com/story-wwi-soldiers-refused-fight-christmas/> [19. 12. 2016].

Vánoční příměří 1914. Zdroj: Wikipedia; https://en.wikipedia.org/wiki/File:Illustrated_London_News_-_Christmas_Truce_1914.jpg [19. 12. 2016]. (původně publikováno v Illustrated London News, 9. 1. 1915)

Přátelící se britští a němečtí vojáci v den Vánoc 1914 v Ploegsteert v Belgii. Zdroj: Imperial War Museum, <http://www.iwm.org.uk/collections/item/object/205247304> [19. 12. 2016].

Zdroj: www.bbc.co.uk [19. 12. 2016].

ÚVODNÍ MOTIVACE (15 minut):

K debatě o 1. světové válce, jejích důvodech, průběhu a výsledcích přidá lektor/učitel vyprávění o „vánočním zázraku“, který se stal v den Vánoc 1914 na britsko-německé frontě. Vojáci na obou stranách si ...*“podali si ruce a domluvili se, že po sobě nebudou střílet. Na některých úsecích to trvalo jen na ten Štědrý večer a někde se to protáhlo až do Nového roku,”* vypráví historik Petr Bjaček. *Vojáci zneprátelených velmocí si vyměnili doutníky a cigarety, jinde předali protivníkům vánoční stromeček i s dárky nebo je zase vyzvali k boji. Tentokrát ovšem sportovnímu. Někdo přinesl míč a nepřátelé se na chvíli nesnažili protivníka skolit, ale obejít s balonem u nohy a střílelo se pouze na branky.*⁵K vyprávění může učitel použít výše uvedené historické fotografie a kresby.

ÚKOL: ZADÁNÍ A TVŮRČÍ FÁZE (60 minut)

Lektor/učitel vyzve žáky, aby zavřeli oči a představili si, jakou barvu má válka. Následně pracuje každý samostatně. Na čtvrtku A3 nejprve napíše voskem letopočet 1914. Potom celou čtvrtku namočí a následně štětcem, který je hodně mokrá, vytváří vodovými barvami barevné skvrny v odstínech, které v něm evokují válku. Postupně se vytvoří barevný podklad, ze kterého vystupuje letopočet 1914. Po skončení nechá čtvrtku uschnout.

Každý člověk je jiný. Každý umělec maluje jinak. Každý, kdo začne malovat, vytvoří svou vlastní, originální a unikátní barevnou představu války.

V následující fázi si žáci vyberou z obrázků a fotografií, které ilustrují situaci „vánočního příměří“.

Na vybraný obrázek namalují siluetu vánočního stromu tak, aby potisk obrázku byl uvnitř stromku. Namalovaný stromek vystříhnou a nalepí ho na předem vytvořený podklad tak, aby větve nebyly přilepené k podkladu a vytvořil se plastičtější efekt.

⁵ <http://www.krajskelisty.cz/praha/7295-ste-vyroci-vanocniho-primeri-1914-jediny-okamzik-miru-a-lidskosti-behem-vrazedneho-besneni.htm> [19. 12. 2016].

ZÁVĚREČNÁ REFLEXE (15 minut)

Výsledné kresby se nalepí na stěnu nebo rozloží po podlaze. Lektor/pedagog s dětmi diskutuje použití vybraných barev a obrázků, spolužáci mezi sebou komentují, jak na ně jednotlivá díla působí. Vrací se k tématu války a příměří, vyjadřují, co se během dílny naučili, či co pochopili.

Pomůcky: Čtvrtka formátu A3, plochý a kulatý štětec větší velikosti (doporučena minimálně velikost 10), vodové barvy, hadřík, nádoba na vodu, nůžky, lepidlo.

Výtvarný metodický list úroveň 2. stupeň ZŠ a SŠ⁶

DVĚ VLASTI (časová dotace 1,5 hodiny)

V průběhu tohoto úkolu si žáci znovu připomenou důležité události ze života generála Pellého, které se dozvěděli z jeho medailonku a v rámci práce s výukovými listy. Zaměří se na tu část generálova života, která se váže k nově vzniklému Československu. Láska tohoto francouzského vojáka a diplomata k naší zemi, jeho profesionální a osobní vazba k ní budou výchozími body k diskuzi na téma vlastní identity, vztahu ke dvěma a více vlastem. Zároveň umožní otevřít otázky spojené se životem v zahraničí, soužitím lidí různých kultur.

Žáci se inspirojí Pelléovými kolorovanými kresbami krajiny.⁷

Ve dvojicích výtvarně ztvární, každý sám, svoji krajinu: tu kterou mají rádi, tu o které sní, tu na kterou vzpomínají.

Výstupem jejich činnosti bude „dialog“ dvou krajin zpracovaný na formátu A3.

Výsledné dílo následně umožní hledat společné prvky obou ztvárněných míst, posléze pak i podobnosti všech krajin vytvořených v rámci této dílny. Žáci budou společnými silami hledat místa v jednotlivých malbách, která spolu mohou „komunikovat“. Vznikne jeden velký obraz.

Úkol je mimo jiné zaměřen na rozvíjení fantazie, schopnosti týmové práce, schopnosti zamyslet se nad situací „toho druhého“, schopnosti se domluvit a spolupracovat s ostatními.

Časová dotace: 1,5 hodiny

ÚVODNÍ MOTIVACE (10 minut):

Učitel vyzve žáky, aby popsali důležité události ze života generála Pellého, především ty, které ho pojí s Československem. Společně se zamyslí nad tím, jaké to je žít v cizí zemi, postupně si ji osvojit, patřit zároveň na dvě místa; nad výhodami a nevýhodami takové situace. Žáci buď vycházejí z osobní situace (žijí např. ve smíšených manželstvích, případně se do České republiky přistěhovali ze zahraničí; žáci z rozvedených rodin se mohou nad tématem zamyslet i z toho pohledu), nebo ze zkušenosti někoho v jejich okolí (širší rodina, přátelé....). V diskuzi se zaměří i na vizuální podobu „dvou vlastí“ – každé

⁶ Návod, jak pracovat s výtvarnými listy, je obecně zpracován zde:

http://csbh.cz/sites/default/files/Jak_pracovat_s_VL_metodika_pro_ucitele_0.pdf [19. 12. 2016].

⁷ SANDIFORD-PELLÉ, I. *Generál Pellé – obrázkový deník*. Praha: MO ČR, 2010.

Např. <http://img.radio.cz/pictures/historie/pelle/kresby2.jpg> [19. 12. 2016].

místo, kam patříme, nebo jehož součástí se cítíme, má svoji podobu, kterou si uchováváme jako obraz ve své mysli. Se změnou místa nebo země se stáváme součástí jiné krajiny, jiného světa.

ÚKOL: ZADÁNÍ A TVŮRČÍ FÁZE (60 minut)

Generál Maurice Pellé byl už od mládí talentovaný výtvarník. Učitel žákům ukáže některé z jeho kolorovaných kreseb krajiny, často zaměřených na architektonickou dominantu daného místa. Vyzve je, aby se sami zamysleli nad krajinou, která je jim blízká, případně, kterou si vysnili. Tu pak žáci výtvarně ztvární.

- Práce bude probíhat po dvojicích.
- Žáci si rozdělí čtvrtku A3 na polovinu, každý bude tvořit na své straně čtvrtky. Základem práce ve dvojicích je společná domluva: co bude výsledkem společného obrazu dvou krajin, jak budou vypadat, co by v nich mohlo a mělo být, nebo naopak co ne.
- Učitel působí během tvůrčí fáze jako poradce: pomáhá najít správné téma malby (má k dispozici další možné předlohy krajiny, případně jejích jednotlivých prvků), asistuje, je-li potřeba, při míchání barev, usnadňuje spolupráci mezi žáky. Pomáhá jim sledovat čas, aby se jim dařilo správně si práci rozplánovat a dokončit ji včas.

ZÁVĚREČNÁ REFLEXE (20 minut)

Závěrečnou reflexi je vhodné provádět v kruhu.

- Každá dvojice představí své společné dílo. Žáci nejdříve jednotlivě okomentují svoji část: co namalovali a proč, vyjádří se, zda se jim namalované místo líbí, chtěli by v něm žít. Zamyslí se nad prací ve dvojicích – např. čím byla přínosná, čím je rušila. Společně formulují názor na souhrnný výsledek – jeden obraz.
- K diskuzi jsou vyzváni i ostatní studenti. Zhodnotí vytvořené dílo, vyjádří se, zda by se chtěli do namalovaného místa podívat. Hledají společné znaky obou krajin, přemýšlí, v čem jsou si podobné.
- Následně se všichni zaměří na hledání společného mezi všemi malbami. Žáci se prochází mezi vytvořenými díly a snaží se je společně uspořádat do jednoho velkého obrazce spojováním míst, které mají něco společného.
- Úplně na závěr se učitel vrátí k úvodní reflexi nad životem ve dvou nebo více zemích, příslušností ke dvěma či více kulturám, možností společného soužití, pozitivům a negativům situace, kdy se na jednom místě sejde řada lidí „odjinud“ a mají spolu žít ve vzájemné úctě a respektu.

Pomůcky: Čtvrtka formátu A3 na dvojici, plochý štětec větší velikosti na studenta (minimální doporučená velikost – 10), temperové barvy, paleta nebo plastový či papírový tácek, hadřík, nádoba na vodu, černá tuš na dvojici a seříznutá špejle nebo tenký štětec pro každého studenta na dokreslení detailů, podložka na stůl.

Maurice Pellé (Douai 1863 – Toulon 1924)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem obrany. Workshopy byly realizovány v rámci dotačního programu Rozvoj vojenských tradic v roce 2016.